

ECUMENISMUL LA NIVEL PAROHIAL REFLECTAT ÎN ARTICOLELE DESPRE PAROHIE DIN STATUTUL DE ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE A BISERICII ORTODOXE ROMÂNE*

DRD. ALEXANDRU-CRISTIAN LUKACS**

ABSTRACT: In the Nicene-Constantinopolitan Creed, which is perceived and used in the divine worship by all Orthodox Church, the attribute of *ecumenical* or *sobornost* of the Church are mentioned. This fact presupposes that the Church has a degree of openness which should include other confessions in its preaching, in order to reach unity in Orthodoxy. At the hierarchical and theological level the ecumenicity has the purpose to bring others closer to the Orthodox faith at the local and parochial levels. It is quite often that ecumenicity is overlooked in Church's mission. My study will focus on the analysis of the articles from the Statute of the Romanian Orthodox Church, which foresee the possibility of mission in the parish. Through this study I would like to show that the Orthodox mission of preaching the faith can only reach its purpose if all of the structures of the Church are taking part in this goal.

KEYWORDS: parish, ecumenism, Christian denomination, Romanian Orthodox Church, Statute

PRELIMINARII

Biserica Ortodoxă Română, fiind o Biserică autocefală¹, are posibilitatea de a întreține și iniția dialoguri bilaterale de ordin practic cu unele confesiuni creștine, precum și dialoguri inter-ortodoxe² cu scopul de a propovădui și mărturisi credința

* Studiul de față a fost redactat sub coordonarea Pr. Conf. Univ. Dr. Patriciu Vlaicu, care și-a dat avizul pentru publicare.

** Doctorand la Școala Doctorală de Teologie „Isidor Todoran”, Facultatea de Teologie Ortodoxă Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, e-mail: lukacs_alexandru93@yahoo.ro.

¹ Art. 2, aliniatul 2: „Biserica Ortodoxă este autocefală și unitară în în organizarea și în lucrarea sa pastorală, misionară și administrativă”, în *Statutul pentru organizare și funcționare al Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008, p. 13.

² Art. 4, aliniatul (1): „Biserica Ortodoxă stabilește relații de dialog...”, în: *Statutul pentru organizare și funcționare al Bisericii Ortodoxe Române*, p. 13. În statutul din 1949 nu se menționează faptul că Biserica Ortodoxă Română întreține relații de dialog, la fel nici în cel din 1925. În perioadele acestea relațiile de dialog cu alte confesiuni sau religii se deduceau din drepturile Bisericii ca autocefalie.

ortodoxă în lume.³ Dialogurile menționate și în notele de subsol pe care Biserica Ortodoxă Română le întreține trebuie să își găsească un ecou și la nivel parohial, nu numai la nivel de comisii inter-religioase și inter-ortodoxe, deoarece numai așa se poate realiza o unitate profundă a lucrării și misiunii care să conducă spre rezultate concrete. Dacă nu există o implicare totală a Bisericii la toate nivelurile, nu poate exista o asumare și receptare a ei și, astfel, dialogul poate rămâne neproductiv. De altfel, scopul comun, deopotrivă al clericilor și al mirenilor, este de a: „merge și învăța toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă” (*Matei* 28, 19-20). În acest demers de propovăduire a credinței, Hristos însuși este cu noi (*Matei* 28, 20), lucrând prin Duhul Său (*Ioan* 15,26).

Fiecare parohie este nevoită să își asume acest rol ecumenic. Parohia nu mai poate rămâne astăzi în afara curentului ecumenic, deoarece pluralismul religios, prozelitismul, secularismul, pătrunderea învățăturilor orientale de diferite categorii, radicalismul ortodox, comunicarea deficitară a rezultatelor discuțiilor ecumenice determină o instabilitate identitară a multor credincioși care trec foarte rapid de la o confesiune la alta, fără să aibă o viziune clară a ceea ce presupune credința lor sau credința la care aderă. De asemenea, anumite viziuni asupra ecumenismului din interiorul Ortodoxiei românești, dar și din afară, care prind un foarte mare ecou și acceptare în rândul credincioșilor pot produce anumite incoerențe în misiunea și asumarea identității creștin-ortodoxe. Dacă parohia rămâne în afara curentului de dezbateră ecumenică, atât

³ † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Autocefalie Bisericească: Unitate de credință și libertate de conducere”, în *Autocefalia. Libertate și Demnitate*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010, p. 14. Trebuie să menționez că drepturile unei Biserici autocefale, inclusiv dreptul de a întreține relații de dialog cu alte confesiuni sau religii nu este înscris într-un statut canonic, ci el reprezintă un consens al practicilor vieții bisericești autocefale. Autocefalia presupune posibilitatea de a se organiza singură în lucrarea pastorală, misionară, administrativă și cultică. Această posibilitate de organizare a propriei misiuni dă posibilitatea Bisericii Ortodoxe de a-și reglementa singură, în limitele canonice impuse, dialogul cu alte confesiuni/religii. Pentru o consultare aprofundată asupra dreptului de a întreține relații de dialog recomand a se vedea: LIVIU STAN, *Biserica și dreptul. Studii de Drept Canonic Ortodox. Principiile dreptului canonic Ortodox*, Editura Andreiana, Sibiu, 2012. După părerea mea personală, dreptul și nevoia de a întreține relații de dialog cu alte confesiuni și religii este fundamentat de Sfânta Scriptură acolo unde, în nenumărate rânduri, este exemplificată încercarea de dialog pe care Hristos, dar și Apostolii, le-au avut cu cei de alte credințe. Ofer spre exemplu (*Ioan* 4, 1-44), acolo unde Hristos trece peste prejudecățile iudaice, religie, posibila imoralitate a femeii samarince pentru a-i comunica și împărtăși credința. La fel și Apostolul Pavel (*Faptele Apostolilor* 17) în Areopag unde i-a strâns pe principalii filozofi și reprezentanți ai religiilor păgâne pentru a le vorbi de creștinism. În prezent Biserica Ortodoxă Române întreține relații de dialog oficial recunoscute cu Bisericile Vechi Orientale, Romano-Catolică, Veche Catolică, Anglicană, Reformată, Luterană, Luterană din Suedia. De asemenea este membră în Consiliul Ecumenic al Bisericilor și participă și la conferințele Bisericilor Europene. În privința dialogurilor cu alte religii menționez doar pe cel mai important dialog și anume cu cultul Mozaic. Pentru detalii a se consulta cartea: *Autocefalie și comuniune*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010.

ca dialog, dar și ca acțiuni sau viață, riscă să piardă contactul real cu lumea înconjurătoare în care își desfășoară misiunea.

În acest studiu doresc să arăt faptul că parohia are și trebuie să joace un rol foarte important în dialogurile și receptările ecumenice. Modul prin care voi scoate în evidență această latură a parohiei este prin analiza articolelor Statutului de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române.⁴ De asemenea, doresc să arăt câteva obstacole, dar și soluții în realizarea dialogului ecumenic la nivel parohial.

SCOPUL, ÎNȚELESUL ȘI SENSUL ECUMENISMULUI LA NIVEL PAROHIAL

Pentru a determina scopul ecumenismului la nivel parohial, trebuie să analizăm prima dată semnificația sa pentru societatea actuală și pentru Biserică. În *Dicționarul enciclopedic al Răsăritului Creștin*⁵, el este definit ca dorința puternică a creștinilor de pretutindeni pentru a fi în unitate, adică o singură Biserică. În dicționarul Părintelui Profesor Ioan Bria⁶, „mișcarea ecumenică” este definită ca fiind: „o mișcare de refacere a unității văzute a Bisericilor divizate de-a lungul istoriei datorită factorilor teologici și neteologici pe calea acordurilor și a dialogului teologic, a mărturiei comune, a cooperării și asistenței reciproce”.⁷ În dicționarele laice, termenul este receptat la fel ca și cel de Biserică.⁸

În conturarea unei viziuni coerente trebuie să luăm în considerare și termenul de „*Katholike*”, din crezul Niceo-Constantinopolitan, care stă la baza ecumenicității. El exprimă, conform manualului de dogmatică⁹ al preoților profesori Chițescu, Isidor Todoran și Petruță, „Biserica Universală”, deoarece ea are ca scop integrarea tuturor popoarelor în ea, nu doar a unui singur popor. Consider că o formulare mai exactă a acestei definiții ar fi: „Biserica este ecumenică încât prin misiunea ei de propovăduirea a împărăției cerurilor are o deschidere către toate popoarele. Toate popoarele sunt invitate să participe la Taina Bisericii”. Mergând pe interpretarea oferită, putem

⁴ *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, pp. 1-51.

⁵ G.-I. GARGANO, „Ecumenism”, ed. Eduard G. Farrugia, trad. Adrian Popescu et al., *Dicționarul Enciclopedic al Răsăritului Creștin*, Editura Galaxia Gutenberg, Târgul Lăpuș, 2005, p. 255.

⁶ Ion BRIA, *Dicționar de Teologie Ortodoxă: A-Z*, ed. a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1994, p. 259.

⁷ Pentru o consultare amănunțită asupra termenului și istoria lui a se consulta: Cristian SONEA, *Teologia Dialogului Intercreștin. O introducere*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2017, pp. 13-18. Ion BRIA, *Dicționar de Teologie Ortodoxă: A-Z*, a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1994, p. 259-261. La sfârșitul paginii 261 este oferită o bibliografie completă asupra mișcării ecumenice ca înțeles și istorie de până în perioada respectivă. Marius Gh. SIMION și Daniel BUDA, „Terminological Orientation - A short Introduction in Ecumenical Glossary”, în: Pantelis KALAITZIDIS et al., *Orthodox Handbook on Ecumenism. Resources for Theological Education*, Geneve, Oxford, Volos, Volos Academy Publications, WCC Publications, Regnum Books International, 2014, pp. 51-52.

⁸ <https://dexonline.ro/definitie/ecumenism>. Accesat la data de 22.09.2019

⁹ Nicolae CHIȚESCU, Isidor TODORAN, Ioan PETREUȚĂ, *Teologie dogmatică și simbolică, vol II*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010, p. 157.

considera că există un ecumenism la nivel local prin faptul că Biserica este destinată tuturor persoanelor. Biserica locală are nevoie să își manifeste katolicitatea în sensul redat anterior pentru a-și împlini vocația. Tot în același manual se oferă și un mod în care era asumat ecumenismul la nivel local în istoria Bisericii. El afirmă că în momentul în care apărea o erezie într-o localitate, episcopul locului spunea ereticilor că Biserica, a cărui conducător era el, este Biserica adevărată, fiind în legătură cu tot trecutul ei, dar și cu toată Biserica de pe pământ. De asemenea, se menționa caracterul trecător al ereziilor care nu pot să dăinuie.¹⁰ Nu trebuie să considerăm însă că doar episcopii erau cei care apărau Biserica la nivel local, alături de el erau preoții și credincioșii care, nutriend o credință puternică, nu rămâneau indiferenți. Acest argument adus arată că nu numai clericii erau cei care manifestau o relație de dialog cu cei de altă credință în vederea întoarcerii lor, ci toată Biserica își asuma rolul enunțat.¹¹

Astăzi însă se poate constata o lipsă a angajamentului ecumenic la nivel local și parohial a clericilor și credincioșilor. Lipsa amintită este datorată, în primul rând, unei neasumări a identității creștine care ar trebui să-i facă pe creștini să lumineze înaintea oamenilor, așa încât celelalte neamuri sau cei de altă credință, văzând faptele bune, să vină și ei la slăvirea Tatălui ceresc (*Matei 5, 16*).

O a doua cauză este lipsa unei catehizații în direcția aceasta. Despre cauzele și obstacolele ecumenismului la nivel parohial voi trata cu precădere în partea a III-a a studiului de față. Ce doresc însă să surprind este că avem nevoie de asumarea întregii Biserici în misiunea ecumenică pentru a avea roadele scontate. În sensul acesta, Preotul Profesor Ioan Ică Senior afirmă:

„până nu se implementează mișcarea ecumenică și în interiorul Bisericii, la nivel parohial, ea rămâne numai un joc al relațiilor interconfesionale, fiindcă abia prin parohie ecumenismul își găsește locul său în structura Bisericii, devenind o mișcare a conștiinței ecleziale în interiorul Bisericii însăși, structurată în Trupul lui Hristos”¹².

Scopul ecumenismului parohial este așadar ajutarea Bisericii în misiunea ecumenică de unire a tuturor Bisericilor în Biserica Ortodoxă. Parohia, fiind o comunitate sacramentală, actualizează jertfa lui Hristos în care se roagă pentru unirea tuturor. Actualizând jertfa lui Hristos, ea se manifestă ca Biserică catolică sau sobornicească, lucru menționat și în Art. 40, alineatul 3 al prezentului Statut de organizare și func-

¹⁰ Nicolae CHIȚESCU, Isidor TODORAN, Ioan PETREUȚĂ, Teologie dogmatică și simbolică, vol II., p. 157. St. ZANKOV, „Die Katholiziatat der kirche”, în: *Omagiu închinat I.P.S.S. Dr. N. Bălan*, Mitropolitul Ardealului, Sibiu, 1940, p. 796.

¹¹ Pentru a se consulta modul în care mirenii au fost implicați în propovăduirea de credință și dialogul cu celelalte religii a se consulta teza de doctorat a profesorului Liviu Stan: Liviu STAN, *Mirenii și Biserica. Studiu Canonic-Istoric*, Sibiu, 1939.

¹² Elie MELIA, „Un Point de vue orthodoxe sur le probleme oecumeniaue d'qns l'experience pqstorale”, în *Decouverte de l'oecumenisme*, în *Coll Cahiers de la Pierre-qui-vivre*, Ed Desclée d'Brouwer, Paris, 1961, p. 136 (apud) Ioan Ică, „Necesitatea intensificării acțiunilor ecumeniste pe plan parohial”, în: *Mitropolia Ardealului*, nr. 9-10(1969), pp. 675-676.

ționare,¹³ care îi conferă dreptul de a se manifesta autonom în cadrul autonomiei largite a Bisericii, putând astfel acționa pentru atragerea celor de alte credințe în teritoriul arondat.

Pr. Liviu Stan, în interpretarea scrierilor Mitropolitului Andrei Șaguna, cu precădere a canonului 34 Apostolic, spune că organizarea Bisericii pe criteriul etnic presupune: „statornicirea unor relații de bună înțelegere confesională între și general-religioasă între credincioși, întemeiată pe respectul reciproc al demnității umane și al demnității naționale”¹⁴.

Prin ecumenismul de la nivel parohial, clericii și mireni trebuie să propovăduiască adevărul pe care cei de alte credințe îl caută dorind să îl descopere.

Dumnezeu pregătește întoarcerea celor de alte credințe la unitatea ortodoxiei fiind un lucru bine specificat în scriptură (*In* 3,8; *Fa* 14,16).

ECUMENISMUL LOCAL ÎN ARTICOLELE DIN STATUTUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Luând primul articol din Statut¹⁵, vom vedea că Biserica Ortodoxă Română este formată din comunitatea de clerici și mireni care mărturisesc pe Tatăl, Fiul, Sfântul Duh, pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, participând activ la tainele Bisericii prin care primesc harul sfințitor și necesar mântuirii. Întrebarea pe care mi-o adresez este către cine mărturisesc pe acest Dumnezeu? Față de sine însuși, de Biserică, sau față de întreaga lume, acest lucru presupunând și persoanele de altă confesiune? Eu consider că mărturisirea creștinului implică toate cele trei aspecte. Una o implică pe cealaltă mai concret. Aduc ca argument la ceea ce am enunțat următorul verset: „Că de vei mărturisi cu gura ta ca Iisus este Domnul și vei crede în inima ta că Dumnezeu L-a înviat pe El din morți, te vei mântui” (*Romani* 10, 9). Nu poți să îl mărturisesc pe Hristos dacă nu crezi în el mai întâi. Mântuirea creștinului ține de mărturisirea pe care el o face în fața altora: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-Voi și Eu pentru el înaintea Tatălui meu, Care este în ceruri” (*Matei* 10, 32). De asemenea, creștinul fără să mărturisească față de Biserică adevă-

¹³ *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, p. 36.

¹⁴ Am putea spune că la fel ca și în vremea Mitropolitului Andrei Șaguna în care datorită diferitelor intemperii ivite de a lungul timpului relațiile dintre diferitele confesiuni erau foarte tensionate la fel și în zilele noastre, datorită războaielor mondiale, comunismului, războiului rece, prozelitismului, relațiile dintre diferite confesiuni religioase sunt foarte tensionate. Statornicia unor relații confesionale, bazate pe principii ortodoxe, ar putea conduce la punerea unor baze ale dialogului ecumenic la nivel local și parohial. Liviu STAN, „Contribuții și poziții ale teologilor români în probleme de drept Bisericesc”, *Studii Teologice*, nr. 3-4, (1971), pp. 149-173.

¹⁵ „Biserica Ortodoxă Română este comunitatea creștinilor ortodocși, clerici, monahi și mireni, constituită canonic în parohii și mănăstiri din eparhiile Patriarhiei Române, aflate în interiorul și în afara granițelor României, care mărturisesc pe Dumnezeu în Sfânta Treime, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, pe temeiul Sfintei Scripturi și al Sfintei Tradiții și participă la viața Bisericii prin același Sfinte Taine, slujbe liturgice, rânduieli canonice”. *Statutul pentru organizarea și funcționarea...*, p. 13.

rul, crezându-l în sine, el nu poate primi Taina Botezului, mirungerea, împărtășania, iar mai departe de acolo el nu poate mărturisi nici altora credința. Observăm, așadar, din cele enunțate faptul că mărturisirea credinței¹⁶, așa cum o înfățișează articolul 1, implică o vocație ecumenică.

Având în vedere că misiunea de propovăduire și convertire pe care Hristos le-o încredințează ucenicilor și viitorilor creștini se adresa în principal iudeilor și păgânilor, putem afirma că vocația ecumenică de la nivel parohial și local este de a propovădui și atrage spre ortodoxie celelalte confesiuni, pentru a fi toți una în trupul lui Hristos (1 *Corinteni* 12, 27). Misiunea de convertire este aceeași doar contextul este diferit. Astăzi în locul iudeilor, cu anumite excepții locul păgânilor, l-au luat confesiunile creștine care au pierdut unitatea cu Biserica mamă.

În articolul 45 care cuprinde drepturile și obligațiile mirenilor se menționează că una din îndatoririle lor este de a susține, întări și mărturisi credința Ortodoxă. Mărturisirea derivă din faptul că în planul lui Dumnezeu el dorește: „*ca toate să fie recapitulate (unite) în Hristos, atât cele din ceruri și cele de pe pământ*” (Efes 1:10). Versetul este menit de a ne adresa o chemare la participarea activă la misiunea Bisericii. Mai aduc ca argument al ecumensimului la nivel parohial evangheliile de la marile sărbători care îndeamnă la misiune (*Matei* 28, 16-20; *Marcu* 16, 9-20; *Luca* 24:36-53, *Ioan* 20, 19-31). Versetele atrag atenția asupra necesității de formare a unei conștiințe în care revenirea celui de altă credință în sânul Ortodoxiei, pentru ca toți să fie una, trebuie să fie printre preocupările principale.

În cadrul întregii slujiri preoțești, puterea învățătoarească este cea care îi conferă preotului posibilitatea de a învăța în mod legitim poporul credința în Dumnezeu. Prin activitatea învățătoarească se înțelege totalitatea mijloacelor de propovăduire în vedere transmiterii învățaturii de credință și însușiri ei. Aceasta se poate face în Biserica și în afara ei. În ceea ce privește misiunea externă a preotului, aceasta este de a propovădui pe Hristos și celor neinițiați în tainele credinței. În categoria de față intră cei de alte religii, dar, ținând cont de faptul că învățătura de credință a fost deformată de denomi-națiunile creștine, voi socoti ca misiune externă și propovăduirea la această categorie de oameni. Într-un sens mai larg, Biserica, prin misiunea ei, este chemată să ducă credința până la marginile pământului. Ținând cont de organizarea teritorială care se găsește la nivelul parohiilor, misiunea externă și internă se poate desfășura doar în limitele canonice stabilite și în situații excepționale în afara lui. Articolul 68 relevă faptul că se pot înființa grupuri de parohii care să formeze un front comun pentru o cauză comună. Organizarea unor astfel de grupuri poate constitui un bun prilej de desfășurare a unei misiuni intense printre celelalte credințe.

¹⁶ În Noul Testament termenul prin care este tradus verbul „a mărturisi” este *martyr*. El se referea la mărturisirea de credință în Iisus Hristos pe care o făcea cineva în fața celor de alte credințe, iudeilor, păgâni etc. Termenul de *martyria* apare de 18 ori în Faptele Apostolilor cu semnificația de eforturi depuse de creștini pentru a mărturisi credința în Iisus Hristos chiar dacă ei suferă pentru ea până la moarte. Raph MARTIN; Peter DAVIS, *Dictionary of the Later New Testament & Its Developments*, Inter Varsity Press, Downers Grove, Illinois 60515, Leicester, England, 1997, p. 717.

DIRECȚII ȘI OBSTACOLE ÎN REALIZAREA ECUMENISMULUI LA NIVEL LOCAL ȘI PAROHIAL

Principalul obstacol în dezvoltarea unui dialog inter-creștin și inter-religios la nivel parohial consider că este cauzat de receptarea unui atitudinii negative care provine de la anumite grupuri conservaționiste din Biserică.¹⁷ Aceste grupuri după cum ana-

¹⁷ Amintesc din aceste grupuri comunitatea, „Mărturisirea Ortodoxă”, care are și un site aferent, <https://www.marturisireaortodoxa.ro> accesat la data de 19.09.2019 și care spune despre sine: „Mărturisirea Ortodoxă este un portal de teologie și atitudine antiecumenistă, care reflectă lupta echilibrată împotriva ereziei ecumeniste existente în Biserica Ortodoxă de decenii și oficializată de către ierarhii prezenți la minciunosinodul din Creta.” După cum se mai definesc cei care administrează site-ul, ei sunt comunitatea din Biserica Ortodoxă care s-a rupt după Sinodul din Creta, organizând propriile sinaxe și propriile Biserici. Blogărul Radu Iacoboai: <https://raduiacoboai.wordpress.com>, accesat la data de 19.09.2019. Blogul <https://romanortodox.info/>, accesat la data de 20.09.2019. Blogul, <https://www.aparatorul.md>, accesat la data de 20.09.2019. Blogul <http://prieteniisfantuluiefrem.ro/tag/ecumenism/>, accesat la data de 20.09.2019. <https://nicefor.info/adevarata-biserica-ortodoxa-in-fata-ereziei-ecumenismului-teme-dogmatice-si-canonice-2014/> Site-ul Bisericii Ortodoxe schismatice Ruse cu denumirea: „Adevărații creștini Ortodoxși”. având siteul/blogul: <https://nicefor.info/adevarata-biserica-ortodoxa-in-fata-ereziei-ecumenismului-teme-dogmatice-si-canonice-2014/>. În linkul aferent lor, este oferită spre citire mărturisirea sau un fel de statut al Bisericii lor în care menționează că: „Adevărata Biserică Ortodoxă include în sânul ei și unește în Tatăl prin Fiul în Duhul Sfânt pe toți cei din Bisericiile Ortodoxe din diferite locuri, care au reacționat cu fermitate la proclamarea ereziei „eclesiocide” a ecumenismului și la aplicațiile sale practice imediate precum și serghianismului luptător împotriva Bisericii, și a întrerupt orice comuniune cu ecumeniștii inovatori și de asemenea cu serghianiștii”. O altă comunitate: <https://www.apologeticum.ro>, accesat la data de 20.09.2019. <http://www.glasulstramosesc.ro>, accesat la data de 20.09.2019. Pe această pagină găsim o descriere a activității sau destinația siteului și anume apărarea credinței în fața erezilor ecumeniste, vaccinuri, cipuri, etc. <https://sinod-creta.ortodoxinfo.ro/category/patriarhia-romana/>, accesat la data de 20.09.2019. <https://ortodoxiacatcombe.wordpress.com>, accesat la data de 20.09.2019. <https://stranaortodoxa.wordpress.com/2019/01/04/ecumenismul-lepra-devoranta-sinodul-talharesc-din-creta-2016/>, accesat la data de 20.09.2019. <https://ortodoxiamarturisitoare.wordpress.com/>, accesat la data de 20.09.2019. <http://www.cuvantul-ortodox.ro/recomandari/tag/sinodul-talharesc/>, accesat la data de 20.19.2019, unul din cele mai mari portale ortodoxe, promovează de asemenea o atitudine antiecumenistă. <https://dreaptacredintadupasinodultalharesc.wordpress.com>, accesat la data de 20.09.2019. <https://danielvla.wordpress.com/tag/sinodul-talharesc-din-2016/>, accesat la data de 20.09.2019. <https://dogmaticaempirica.wordpress.com/tag/sinodul-talharesc-din-creta/>, accesat la data de 20.09.2019. Argumentele pe care toate aceste bloguri/siteuri le aduc în defavoarea ecumenismului merg de la unele idei foarte deplasate, chiar contrazicând dogmatica ortodoxă până la anumite articole cu analize mai echilibrate a căror autori după părerea mea încă sunt în cercetarea unei viziuni coerente fiind posibile căi de dialog în duhul iubirii. Problematika însă abundenței de websiteuri cu informații contrare ecumenismului și neverificate conduc, de asemenea și la abundența cărților antiecumenice: Alexandre Kalomiros, *Piatra de poticnire*, Sfânta Biserică Ortodoxă a Americii de Nord Boston, 1999. Canon Monahul, *ecumenismul în întrebări și răspunsuri pe înțelesul tuturor*, accesat la adresa http://www.glasulstramosesc.ro/Carti3/Conon_Monahul-Ecumenismul_in_intrebari_si_raspunsu.pdf, la data de 20.09.2019; SERAFIM ALEXIEV, SERGHIE JAZADJIEV, *Ortodoxia și ecumenismul*, Editura Docuprint. Babel, Bacău. David Yallop, În numele Domnului. Vaticanul un mare pericol. O investigație privind asasinarea papei Ioan Paul I. Traducere de Mircea Tefancu și Valentin Dragu-Banu, Editura ALL, București, 1997. Visarion Moldoveanu, *Ecumenismul în întrebări și răspunsuri pe înțelesul tuturor*, Editura Vicovia, Bacău, 2008.

lizează Părintele Profesor Cristian Sonea în cartea: „*Teologia Dialogului Inter-creștin. O introducere*”¹⁸, sunt anti-occidentale, anti-moderne și anti-ecumeniste. Deși ei sunt puțin ca număr, prin canalele media vocea lor se face foarte auzită și receptată. Dacă până la Sinodul din Creta ceea ce părea un lucru minor în privința grupurilor anti-ecumenice, după Sfântul și Marele Sinod din Creta a devenit ceva de proporții care nu mai poate fi trecut cu vederea.

O cauză a celor afirmate mai sus o consider datorită formei mai mult sau mai puțin ambigue de promovare și înțelegere a mișcării ecumenice pe care Biserica Ortodoxă Română a desfășurat-o în secolul XX, probabil foarte mult și sub influențe politice. Observăm că în toate instituțiile cu scop de a promova un ecumenism local în România¹⁹, accentul se punea în principal pe un ecumenism orizontal. Ecumenismul orizontal este bun în măsura în care el este completat de ecumenismul vertical în vederea atingerii unității așa cum Hristos o cere²⁰. Dacă se scoate afară năzuința spre unitate atunci ecumenismul se transformă doar într-o cooperare socială. Preotul profesor Isidor Todoran atrage atenția asupra celui din urmă tip de ecumenism ca fiind periculos dacă este practicat în izolare față de ecumenismul vertical. El poate să absolutizeze sau relativizeze credința, absorbind toată puterea de concentrare doar pe latura socială, minimalizând problemele teologice ca fiind neimportante, ori în ecumenism tocmai despre refacerea unității credinței este vorba în principal, aceasta fi-

Împărtășirea ecumenistă. Unirea creștinilor sau apostazia veacului, Ed Society of Orthodox Studies spoudon, Thessalonica - Greece, 2008, (carte fără autor). *Ecumenismul, Geneza, Așteptări și Dezmințiri*, Ed Society of Orthodox Studies spoudon, Thessalonica - Greece, 2006; AGAPIT POPOVICI, *ecumenismul încotro. O nouă viziune ortodoxă asupra ecumenismului sincretist*, 2003 (editură și oraș); CANON ROMÂNUL, *păcatele ecumenismului* (fără editură, oraș și an); ALEXANDROS KALOMIROU, *Împotriva falsei uniri bisericești*, Editura Christiana, București, 2005. EPISCOPUL LONGHIN, „Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte!”, Mănăstirea Bănceni, 2015.

¹⁸ Cristian Sonea, *Teologia Dialogului Intercreștin. O introducere*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2017, p. 300.

¹⁹ În secolul XX pe teritoriul României au funcționat mai multe instituții ecumenice locale cu scopul de a realiza un ecumenism orizontal și vertical. Amintesc de comitetul local al cultelor din România din anul 1925 format în contextul mișcării: „Alianța mondială pentru promovarea prieteniei internaționale prin Bisericii”, organism care a funcționat între anii 1914-1948. Din comitet făceau parte 40 de membri de diferite confesiuni: Ortodocși, romano-catolici, reformați, evangheliști-luterani, un unitarian și un armean. Scopul mișcării amintite a fost de a promova pacea mondială, înfrățirea națiunilor, colaborarea bisericilor în scopul prieteniei și frățietății, colaborarea bisericilor cu Liga Națiunilor Unite. Acest comitet cât și alianța pentru frățietate între biserici a dispărut odată cu izbucnirea celui de al doilea război mondial. La 23 Iunie 1949 ia ființă „frățietatea cultelor”, în urma consfătuirii la palatul Patriarhal din București a delegaților mai multor culte din România. Scopul era înfrățirea între culte, propovăduirea credinței, colaborarea pentru buna funcționare a cultelor cu statul, aspecte sociale de ajutor.

²⁰ Ecumenismul vertical este denumit ca fiind cel prin care teologii de diferite confesiuni discută aspectele doctrinare în vederea atingerii scopului unității creștine iar aspectul orizontal se referă la probleme sociale pe care confesiunile sunt chemate să le rezolve. Todoran ISIDOR, „Ecumenism teoretic și ecumenism practice”, *Ortodoxia*, nr 3 (1974), p. 441.

ind dorința Domnului Hristos (In 17, 21).²¹ Atitudinea foarte deschisă pe partea socială a fost interpretată de anumiți duhovnici, părinți, teologi ca fiind în contradicție cu tradiția canonică și bisericească pe care Ortodoxia o manifestă de 2000 de ani. La toate cele amintite, trebuie să amintim și factorul politic care nu de puține ori a intervenit negativ în structurile bisericești influențând anumite acțiuni și decizii. Totuși toate organizațiile care au funcționat au avut o contribuție majoră la apropierea dintre Biserici, prietenii care ulterior s-au transformat în dialoguri religioase cu diferite rezultate sau eșecuri.

O direcție pe care o propun înspre realizarea unui ecumenism local care cu adevărat poate să dea roade este invitarea celorlalte culte la participarea tainelor și ierurgiilor din Biserica Ortodoxă ca simpli spectatori. Această practică a fost propusă în referatul cu titlul: „Ecumenismul practic local”²² ținut la cea de-a 38 conferință teologică²³ de către Părintele Profesor Grigorie Marcu²⁴. Recomand a fi invitați în asistență mai ales la evenimentele importante ale Bisericii Ortodoxe Române cum sunt sfințirile de Biserici, hramuri, unde sunt prezenți și ierarhi, personalități din Biserica Ortodoxă. Doar în interiorul Bisericii Ortodoxă se poate face un ecumenism care să dea cu adevărat roade, căci doar aici se poate descoperi Dumnezeu în toată dimensiunea lui eshatologică. Acest tip de ecumenism ar fi și mai în acord cu foarte multe voci împotrivoare ecumenismului din biserică, deoarece ar plasa un pic mai mult ecumenismul spre poziția Bisericii Ortodoxe care una Sfânta, Apostolească și Sobornicească. Dacă rămânem doar la un nivel de dialog în discuțiile teologice fără pași concreți pe plan local, nu vom putea niciodată să ajungem la o unire. În sensul enunțat, Preotul Ioan Avramescu spune: „Dialogul nu poate nivela conștiințele, nu poate aplatiza viața indivizilor și cu atât mai mult nu poate alcătui în mod subit un mecanism care să impună un anumit mod de gândire”²⁵. Ceea ce afirmă aici părintele este că dialogul nu va putea niciodată să înlocuiască experiența harului care vine prin taine și ierurgii, singurul care poate să îl lumineze pe om asupra celor învățate.

²¹ Pentru a se vedea toate problemele pe care ecumenismul orizontal le poate aduce în prin plan recomand a se vedea: Todoran ISIDOR, „Ecumenism teoretic și ecumenism practic”, *Ortodoxia*, nr 3 (1974), p. 443.

²² Marcu GRIGORE, „Ecumenismul practic local”, *Studii Teologice*, Nr. 3-4 (1982), pp. 281-282.

²³ Începând cu anul 1964 au fost susținute un lung șir de conferințe interconfesionale în care s-au abordat foarte multe teme teologice printre care și tema ecumenismului local: David I. PETRU, „Ecumenismul local al cultelor religioase din România, contribuție la unitatea poporului Român”, *Studii Teologice*, Nr. 3-4 (1982). Marcu GRIGORE, „Ecumenismul practic local”, *Studii Teologice*, Nr. 3-4 (1982), pp. 281-282. Todoran ISIDOR, „Ecumenism teoretic și ecumenism practic”, *Ortodoxia*, nr 3 (1974), p. 443. Ioan I. ICĂ, „Necesitatea intensificării acțiunilor ecumeniste pe plan parohial”, *Mitropolia Ardealului*, Nr. 9-10 (1969).

²⁴ Preotul profesor Marcu Grigore (1911-1987), a fost unul dintre cei mai emeriți profesori de Noul Testament din vremea sa.

²⁵ Ioan AVRAMEȘCU, „Dialogul ecumenist din punct de vedere dogmatic”, *Ortodoxia*, Nr. 1 (1974), p. 121.

În fond însuși Hristos o spune: „Și aceasta este viața veșnică să te cunoască pe tine singurul Dumnezeu adevărat și pe Iisus Hristos pe care l-ai trimis.”

Pot constitui comunitățile de ecumenism din America, Anglia și Irlanda, un model de implementat pentru un ecumenism local la nivel parohial?²⁶ Întrebarea o voi lăsa cu un răspuns deschis căci încă nu pot afirma cu siguranță și fără echivoc dacă pot fi un model sau nu. Tot ceea ce pot să afirm până în momentul de față din cercetarea făcută este că ecumenismul local promovat în țările amintite se duce între unul vertical și nu orizontal, arareori discuțiile concentrându-se în jurul unității de credință. Am analizat actele a peste 100 de ani din comunitățile locale de Biserici din America, ajungând la concluzia că doar 20 de discuții asupra unității de credință s-au purtat în ultimi 100 de ani.

Un obstacol în realizarea ecumenismului este reprezentat de divergențele de opinii de la nivel local dintre enoriași și cler și în parohie dintre cler și enoriași. Dacă cea dintâi categorie întreprinde anumite acțiuni din sfera ecumenismului local automat există și o contrareacție din partea anumitor grupuri. Un exemplu bun de acțiuni și contracțiuni sunt concertele ecumenice din catedrala Mitropolitană Cluj-Napoca din ultima săptămână a postului Crăciunului. S-au ridicat foarte multe voci dintre preoți și enoriași care nu sunt de acord cu aceste concerte. Cu toate că ele nu întotdeauna s-au făcut vizibile, ele au existat și au circulat ca și contra opinii și acțiuni. Aceste divergențe de opinii în interiorul parohiei la fel ca și în cazul eparhiei pot duce la diviziuni, la formarea unor anumite grupulețe care se acuză între ele, însușindu-și prerogativul de adevărați ortodocși care păstrează adevărul. Asumarea unor atitudini contrare pot conduce foarte ușor pe creștinii la alunecarea pe o pantă extremă în care relațiile existente nu se mai bazează pe Duhul iubirii. Episcopul și preotul trebuie să țină în echilibru ambele tabere, căci prin ambele se poate exprima Biserica, Trupul lui Hristos.

Un al doilea obstacol în cazul divergențelor de opinie este că se diminuează rolul cu care clerul este investit și anume capacitatea învățătoarească și pastoral-misionară²⁷. Clerul este special investit cu interpretarea învățaturii de credință, învățarea poporului. Canoanele mărturisesc acest lucru. De asemenea și Sfânta Scriptură afirmă diferențierea vocațiilor în Biserică:

„Darurile sunt felurile, dar același Duh. Și felurile slujirii sunt, dar același Domn. Și lucrările sunt felurite, dar același Dumnezeu, care lucrează toate în toți. Și fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos. Că unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înțelepciune, iar altuia, după același Duh, cuvântul cunoștinței. Și unuia i se dă întru același Duh credință, iar altuia, darurile vindecărilor, întru același Duh; Unuia faceri de mi-

²⁶ <https://nationalcouncilofchurches.us/local-regional-ecumenism/>, data accesării: 10.10.2019; <https://www.cte.org.uk/>, data accesării: 10.10.2019; <https://www.irishchurches.org/about/strengthening-local-ecumenism>, data accesării: 10.10.2019.

²⁷ Articolul 50 din statutul de organizare și funcționare al Bisericii ortodoxe Române spune că preotul are o întreită slujire preoțească: învățătoarească, sfințitoare, pastoral-misionară. Această slujire este oferită prin hirotonire de către un episcop. *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008.

nuni, iar altuia prorocie; unuia deosebirea duhurilor, iar altuia feluri de limbi și altuia tălmăcirea limbilor...Oare toți sunt apostoli? Oare toți sunt proroci? Oare toți învățători?..." (I Cor 12, 2-20).

În momentul în care credincioșii își arogă dreptul de interpretare a învățaturii de credință subminează rolul preoților, subminează autoritatea care este investită direct de către Hristos pentru a interpreta scripturile.

O ultimă sugestie pe care doresc să o fac este bazată pe Art. 67, acolo unde în serviciul misionar din carul comitetului parohial se menționează că misiunea se poate face și prin difuzarea Sfintei Scripturi și a anumitor cărți cu conținut duhovnicesc care pot întări credința. O latură care după părerea mea este foarte bine pusă la punct din punct de vedere al cărților și scrierilor duhovnicești dar foarte puțin fructificată prin difuzarea lor în rândul credincioșilor. Prin intermediul cărților oamenii de diferite categorii pot intra în contact cu realitatea și frumusețea ortodoxiei trăită și explicată de anumiți oameni duhovnicești, chiar sfinți. Prin cuvintele pe care cei de altă confesiune le-ar citi s-ar putea imprima duhul trăirii și al dorului autentic după Dumnezeu care doar pe învățatura curată pot fi oferite.

CONCLUZII

Statutul Bisericii Ortodoxe propune spre implementare mai multe articole care pot să sprijine misiunea ecumenică a preotului și a comunității de a-i încorpora pe toți oamenii în trupul lui Hristos. Dacă desconsiderăm Statutul în misiunea pe care o desfășurăm în parohii, ne lipsim de un element care reprezintă reflecția Bisericii asupra misiunii creștine. Lipsindu-ne de el, ne lipsim, de fapt, de un model care poate da coerență misiunii Bisericii, care suferă adeseori din această cauză.

Puterea misiunii este dată și de coerența cu care parohiile implementează în interiorul lor propunerile Sfântului Sinod care vin în urma multor reflexii asupra vieții bisericești. Ecumenismul parohial nu face nici el abstracție de acest lucru.

Biserica Ortodoxă, fiind o Biserică Katolică, are vocația de a-și deschide ușile spre a-i atrage pe cei de alte credințe în sânul ei. Ea trebuie să asume acest rol la toate nivelurile, deoarece doar întreagă poate să își realizeze misiunea la cel mai înalt nivel. Nu este bine ca ea să se lipsească de un mădular care poate fi decisiv în incorporarea altora în sânul ei.